

[Handelsministeren.]

5 optagne forslag. Bestemmelserne om radioanlæg er samtidig i overensstemmelse med et ønske, som under den nugældende lovs behandling i det høje ting blev fremsat af vedkommende udvalg, blevet uddybet, således at det nu af selve loven fremgår, hvilke krav der kan stilles til de enkelte grupper af skibes udstyr med radiotelegraf og radiotelefon.

Da en revision af skibstilsynsloven således er nødvendig, er det i øvrigt fundet rigtigt at foretage en ajourføring af loven på grundlag af de i de forløbne år indvundne erfaringer. Det har således vist sig, at domstolene i visse tilfælde har anset det for tvivlsomt, om lovens regler om passagerantallets størrelse, om skibenes fartområde og om lastelinjemærker i deres nuværende skikkelse indeholder et tilstrækkelig klart påbud om overholdelse af de gældende bestemmelser, og dette har resulteret i, at visse sager om overtrædelser ikke har kunnet gennemføres til domfældelse. For at tydeliggøre lovens mening er der i lovforslagets § 1, nr. 4, 11 og 16, foreslået indføjet et udtrykkeligt påbud om overholdelse af de herom givne regler.

Endvidere kan jeg fremhæve forslaget om, at det til supplerung af de regler, som forefindes i et af arbejdsministeriet udarbejdet udkast til regulativ for laste- og lossearbejde, er foreslået, at der gives handelsministeren bemyndigelse til herudover at udfærdige regler til sikring af mandskabet under dets arbejde og færden om bord i skibet.

Hvad angår forslaget til lov om ændringer i lov om forholdsregler til skibsfartens betryggelse, vil jeg gerne bemærke, at de ændringer, som sikkerhedskonventionen af 1960 på dette område — konventionens kapitel V — indeholder i forhold til konventionen af 1948, vil kunne gennemføres administrativt uden lovændring. Jeg har imidlertid fundet det ønskeligt på en række punkter at foreslå ændringer i loven bl. a. for at skabe hjemmel til at imødegå, at sø-

alarmer foranlediget af visuelle nødsignaler i danske og tilstødende farvande fortsættes ud over det tidspunkt, da nødtilstanden er ophørt, fordi skibsføreren har undladt at tilbagekalde nødmeldingen. På tilsvarende måde er strafansvaret for grov uagtsomhed i omgangen med sådanne nødsignaler blevet skærpet, fordi signalerne kan give anledning til, at redningstjenesterne i luften og på søen bliver alarmeret og går i gang med kostbare aktioner til ingen nytte. Lad mig tilføje, at regeringen er klar over, at straf kun er ét af midlerne til at komme sådan kådhed eller tankeløshed til livs, men vi håber, at en efter forholdene afpasset oplysningsvirksomhed vil vise sig lige så virksomhedsfuld.

Idet jeg gør opmærksom på, at Danmark er traktatmæssigt bundet til senest den 26. maj d. å. at gennemføre visse af de i forslagene indeholdte bestemmelser, som berører sikkerhedskonventionen af 1960, der træder i kraft på nævnte tidspunkt, skal jeg anbefale lovforslagene til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om bygningsfredning.

Valgt blev: *Andreas Hansen, Boye Hansen, Thomas Have, Chr. Hougaard, Waldemar Laurson, Orla Møller, Carl Nielsen, Børge Schmidt, Per Møller, Jens Chr. Christensen, Ib Thyregod, Westerby, Hanne Buditz, Lembourn, Knud Østergaard, Svend Haugaard og Poul Dam.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om erhvervsrådgivning og uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

(Lovforslaget (nr. 44) findes i tillæg A. sp. 541, fremsættelsen i tidenden sp. 1424).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om beskæftigelse og uddannelse af unge.

(Lovforslaget (nr. 45) findes i tillæg A. sp. 545, fremsættelsen i tidenden sp. 1424).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Anker Jørgensen: Det lovforslag om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, som den højtærede arbejdsminister har fremsat om forlængelse af denne lovgivning uændret for en 3-årig periode, kan den socialdemokratiske gruppe tiltræde.

Loven om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere har i alle henseender virket godt og efter sin hensigt. I den 4 års periode, loven har virket, er der udført et pionerarbejde for at leve op til dens målsætning. Godt 28.200 arbejdere har siddet på skolebænken og har gennemgået kursus, der spænder over mange emner, som vi godt kunne kalde fag. Det kan af tilslutningen til disse kursus ses, at man er i færd med at udvikle et uddannelsessystem, som vil blive en succes, ja, for så vidt allerede er blevet det. I de år, loven har virket, har der været 4.000 elever på skolebænken i det første år, 6.000 i det andet år, 7.700 i det tredje år og 10.500 i det sidste år. Tendensen er klar.

Det har ikke været nogen nem opgave at etablere de mange brancheudvalg, som Arbejdsgiverforeningen og fagbevægelsen har nedsat i henhold til loven. Vanskelighederne har bestået i at trække de naturlige grænser mellem de mange uddannelsesplaner og samtidig at tilrettelægge planerne således, at man så vidt muligt fik visse fælles fag for flere brancher; men det er altså lykkedes, og vi har de 20 brancheudvalg og 111 uddannelsesstrin og 34 fag eller emner.

Arbejdsmarkedets parter har da også vist meget stor interesse for sagen, og skoleledere, administration og konsulenter er alle med ildhu gået ind for dette nye uddannelsesområde. Det er også forbavsende at se, hvordan man flere steder i landet står med fuldt udbyggede moderne special-

arbejderskoler. Alligevel har det naturligvis ikke været muligt alle steder at få opbygget eller indrettet tilfredsstillende lokaliteter, ja, nogle steder arbejder man endda under temmelig primitive forhold. Men selv på de noget primitive skoler er undervisningen tilrettelagt således, at eleverne er yderst tilfredse med det udbytte, de får af opholdet på skolen.

Det er også klart, at f. eks. jord- og betonarbejdere, som tidligere væsentligst har været beskæftiget ved almindeligt jordarbejde, nu gennem en uddannelse ved montagebyggeri har fået muligheder for beskæftigelse — og god beskæftigelse — ganske betydeligt udvidet.

Jeg vil også eksempelvis nævne, at det har betydning f. eks. for en arbejder på en servicestation at lære at smøre biler. For de fleste betyder disse uddannelser bedre fortjenstmuligheder, og for samfundet betyder de f. eks. mere og effektivere byggeri og f. eks. også en bedre pasning af vor autopark.

Det er klart, at undervisningen på hele dette område skal stå til rådighed for alle aldersklasser. Man kunne måske ønske, at der var lidt flere unge, der meldte sig som deltagere. Det er ganske vist endnu for tidligt at sige, hvad årsagen er til, at de unge ikke møder frem, men en medvirkende årsag kan det være, at godtgørelsen for tab af arbejdsfortjeneste er mindre for en ikke-forsørger end for en forsørger. Man må huske, at mange ikke-forsørgere kan være lige så hårdt spændt for. Som bekendt siger reglerne, at godtgørelsen under kursus er den samme som arbejdsløshedsunderstøttelsen, dog således at forsørgere får et tilskud på 50 pct. Det vil sige, at en ikke-forsørger får godt 100 kr., medens en forsørger får omkring 250-260 kr. eller noget mere, hvis der er børn. Det er meget sandsynligt, at dette kan være en medvirkende årsag til, at de unge er lidt tilbageholdende. Alligevel tror jeg, det er rigtigt at forlænge loven uændret.

Nogle andre områder, hvor man kunne ønske loven blev udnyttet lidt mere, er alle de områder af erhvervslivet, hvor kvinderne efterhånden er trængt ind. Denne lov er en lov for ikke-faglærte, uanset om man er mand eller kvinde. En del af de brancheudvalg, der er nedsat, er blandede

[Anker Jørgensen.]

udvalg, og inden for disse områder er der også en blandet undervisning. Der foregår en del her, men mon ikke det var en idé også at nedsætte et brancheudvalg, der kunne bistå vore mange institutioner med at skaffe den nødvendige kvalificerede arbejdskraft; jeg tænker på madlavning, plejning, rengøringsarbejde f. eks. på vore børnehjem, vore alderdomshjem, vore forsorgsinstitutioner m. m. Jeg tror, at vi alle kunne være tjent med, om vi også ad denne vej kunne skaffe mere arbejdskraft på disse områder, som trænger så hårdt, og jeg tror især, at de kvinder, der bliver enlige måske i en ret høj alder, ville have stor glæde og stor gavn af den igangsættelsesuddannelse, som der her kunne blive tale om.

Jeg tror også, der kunne gøres et bedre oplysningsarbejde for de forskellige uddannelsesplaner. Der gøres en del for specialarbejderskolerne lokalt, og nogle brancher gør det også, men jeg tror, at det, der er behov for, er en koordineret og central oplysningsvirksomhed. Hvad der især er vigtigt, er, at kursusinteresserede kan se sammenhængen i de mange uddannelsesmuligheder, som tilbydes ham eller hende. Det er vigtigt, at man kan se en linje og se, at man i virkeligheden kan bygge sig en uddannelse op lidt efter lidt eller, om man vil, bygge den op sten på sten. Man skal være klar over fra deltagerens, fra den interesseredes side, at den undervisning, man får, ikke behøver at stå alene.

Der er stort set ikke nogen afgørende svagheder i loven. Den er så ny, at det vil være rimeligt at lade den få en periode mere. Det samme gælder loven om beskæftigelse og uddannelse af unge.

Jeg kan derfor på min gruppes vegne tiltræde, at begge love forlænges uændret.

Axel Kristensen: Lovforslaget om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte drejer sig blot om forlængelse af en lov eller udskydelse af en revisionsfrist, og det er rimeligt at udskyde denne frist, fordi man faktisk endnu er på begynderstadiet, forsøgsstadiet.

Jeg kan for så vidt om det meste af det, jeg mener, henvise til det, jeg sagde i min ordførertale den 15. december 1959 — det står sp. 1862 i Folketingstidende

1959-60 — og i min ordførertale den 21. april 1960 — sp. 5071 i Folketingstidende 1959-60. Når jeg alligevel vil sige noget i dag, er det, fordi jeg ganske kort vil fremdrage det, der var væsentligt i vore indlæg dengang.

Vi mener, at denne lovgivning — det er måske forkert at sige det — kun tager den sekundære opgave op. Det drejer sig i det væsentlige om mennesker, som kan et arbejde, og som har et arbejde; i en vis forstand drejer det sig altså om en dygtiggørelse, der er nyttig, og derfor stemte vi også for loven i sin tid.

Det omfang, loven hidtil har haft, er ikke stort. Hvis man ser i den beretning, vi har fået, anden beretning for tiden fra den 1. april 1962 til 31. marts 1964, så har man altså i 1963-64 haft 10.000 kursister, men det betyder ikke 10.000 mennesker, fordi kurserne er delt i indtil 4 trin. Man kan altså af disse tal ikke se, hvor mange mennesker der har haft videregående uddannelse. Man må lægge mærke til en væsentlig ting til, nemlig at en stor del af den uddannelse, der har fundet sted, er sket i institutioner, der fandtes i forvejen, og som selvfølgelig har fået gunstigere vilkår gennem denne lovgivning. Derfor er også det antal mennesker, de har kunnet uddanne, steget.

Hovedparten ligger derfor på bygge- og anlægsvirksomheder, hvor man i forvejen havde de arbejdstekniske skolers væsentlige indsats. Dernæst ligger det i jern- og metalindustrien, og det er også forklarligt, fordi man dér går over fra at bruge faglærte til at bruge specialarbejdere; man har altså bestemte ting, som man vil uddanne folk til.

Men hvis man derefter ser, hvilken virkning ordningen har haft på hele det øvrige store industrielle område, er resultaterne små. For træindustrien har der været 95 kursister — jeg gentager, at kursister ikke er det samme som personer. Dernæst har der for tekstilindustrien været 67 kursister; for kalk- og teglindustrien, der dog i nogen måde kunne ligne entreprenørvirksomheden på visse felter, har der været 45. For den kemiske industri har der været 34, for beklædningsindustrien 8, for gummiindustrien 20. Det vil altså sige, at denne lov ud over for jernindustrien, hvor jeg ikke kan bedømme, hvor meget der skyldes denne

[Axel Kristensen.]

lov, og hvor meget der kan have været i forvejen, ikke har haft nogen afgørende indflydelse på industrien.

Det, vi sagde sidste gang, og som jeg kort skal gentage, er, at man tidligere fik aldeles glimrende industriarbejdere ud af de arbejdere, der afskydes fra landbruget, fordi disse var trænet i at arbejde, de var trænet i at bruge almindeligt værktøj, som også meget ofte brugtes i industrien dengang og vel også i nogen måde nu, om ikke i samme omfang. Man fik dér en udmærket forsyning af arbejdskraft til industrien og havde noget at bygge på. Men efterhånden bliver landbrugerne en så lille del af den danske befolkning — det er vist 17 pct. nu; da jeg var ung, var det 30 pct., og vi kan vente, at det i løbet af relativt få år bliver 10 pct. — at industri, der er beliggende i byerne, fremtidig selv skal sørge for uddannelsen af de unge arbejdere; og for hele dette område er der intet i dette lovforslag.

Det, vi sagde, var, at hvis man vil have en højt udviklet industriarbejderstand, må man skabe et læreforhold, analogt med lærlingeuddannelsen, for industriarbejderen. Den unge industriarbejder må knyttes fast i et par år til en virksomhed, så han kan lære arbejdets tålmodighed, få fornemmelsen af produktion på en helt anden måde end nu, og han skal kunne meget mere end før. Hvor vi før brugte arbejdere til hårdt arbejde, forsvinder nu det hårde arbejde, og folk skal vide mere.

Vi gik stærkt ind for dette sammen med det konservative folkeparti sidste gang; vi sagde det i betænkningen, og jeg gentager, at det er livsvigtigt, at disse spørgsmål tages op. Jeg ved ikke noget om, i hvor høj grad vi har dansk industri med i dette. Det er jo ikke noget, vi går og undersøger først, om de har sagt ja til det, vi vil, men jeg er sikker på, at vi har ret; og at det er gået så trægt med at få dannet branchevalg her og dér og få det i gang, viser, hvor — nu vil jeg ikke bruge et ubehageligt udtryk, jeg vil ikke sige konservativ, for det kan jo både være godt og ondt — hvor folk klammer sig til det, der er, hvor svært man har ved at forudse, hvad der måtte komme, og det uanset om man er arbejder eller arbejdsgiver,

for de daglige krav er så store, at vi ikke får tid nok til i tilstrækkelig grad at overveje, hvad der må komme.

Jeg ønsker med disse ord blot at understrege de krav, vi dengang rejste, og det tilbud, vi gav socialdemokratiet, den daværende regering, og at vi ønsker optaget til drøftelse problemet om, hvordan der skabes den bedst mulige uddannelse af de unge, som skal begynde at arbejde, og at man ikke alene skal tænke på dem, der skal skifte arbejde. Jeg mener, at hvis vi klarer en god, almen uddannelse af dem, der er i 16-18 års alderen, som er nyttig for næsten ethvert erhverv, har vi løst en meget væsentlig del af det omskolingsproblem, der ellers vil komme senere. Jeg vil føje til, at jeg personlig tror langt mere på det arbejde, man lærer på en arbejdsplads, end det, man lærer på en skole. Jeg har været på en af disse arbejdstekniske skoler sammen med den daværende socialminister, og dér så vi, at de fik nogle nye, kønne brædder og et nyt monierjern, og disse brædder savede de i stykker og stillede op til forskallinger, til et helt hus, og bandt jernet, og når det hele var stillet op, brækkede man det ned igen, og så kunne man altså se, hvad man kunne bruge af det igen. Det er en dyr måde at lære folk op på. De kunne akkurat lige så godt have lært dette på en arbejdsplads, men selvfølgelig: hvis man tilbyder arbejdsgiveren, at det vil staten og det offentlige betale, så fritager man arbejdsgiveren for at gøre det.

I industrien må vi betale uddannelsen af vore egne folk. Vi har masser af specialarbejdere. Alt dette har industrien klaret, og det, man skulle skabe, var en hjælp til, at de unge fik en rationel uddannelse sideløbende med det praktiske: at lære at bestille noget og lære arbejdet i virksomhederne.

Jeg håber, at flertallet i salen vil gå ind for, at vi tager en udvalgsbehandling, ikke fordi vi ønsker denne lov ændret, men fordi vi ønsker at drøfte hele problemet i sammenhæng.

Peter Larsen: Jeg skal ikke ved denne lejlighed gøre mange bemærkninger, fordi det jo i al korthed kun drejer sig om at udskyde revisionen af loven vedrørende beskæftigelse og uddannelse af unge, og ven-

[Peter Larsen.]

stre kan være enig i det rimelige i, at man udskyder revisionen også af ungdomsloven under hensyn til den nære tilknytning, denne lov har til den større lov om ufaglærtets uddannelse.

Jeg føler alligevel trang til at knytte nogle enkelte kommentarer til dette lille lovgivningsområde, for da vi fik lovrevisionen i 1960, var det i og for sig noget af et brud med det oprindelige, idet man dengang gik over til at lægge mere vægt på uddannelse end på beskæftigelse.

Jeg synes, at de erfaringer, der er gjort siden da, er så tilfredsstillende, at man bør overveje at gå videre. Nu er vi heldigvis også i den situation, at der ikke er ungdomsarbejdsløshed. Jeg kan her henvise til en opgørelse pr. 7. december, der viser, at der kun var 4 henvisningspligtige, hvorimod der var 120 på de skoler, som arbejdsministeriet har. Det viser, at de unge fra 18 til 25 år i stigende grad på frivilligt grundlag søger en uddannelse af faglig art; det viser en interesse for at lære noget mere. Det må også anspore os til her i tinget at prøve på at bygge de kommende rammer op på en sådan måde, at vi kan kalde endnu flere unge frem.

Når dette er sagt, vil jeg gerne føje til, at det også for venstre vil være ganske naturligt, at vi i lyset af den udvikling, vi her er inde i, er opmærksom på det hensigtsmæssige i at samle disse to love i én lov i stedet for at have denne opdeling på et lovgivningsområde, der dækker både de helt unge og de mere modne. Jeg tror, at det så vil være lettere at imødekomme ønsker i erhvervslivet om, at man på et tidligere tidspunkt — som også fremhævet af min partifælle det ærede medlem hr. Axel Kristensen — får fat i disse unge og får dem givet en uddannelse, så de står bedre rustet.

Der er givetvis mange problemer, der trænger sig på, og hele dette store område er i virkeligheden så nyt, at det vel nok endnu er for tidligt at drage de endelige konklusioner, men det vil dog være rimeligt, at vi har opmærksomheden henvendt på fremtidig at få en lov, der i højere grad end den lovgivning, vi har i øjeblikket, har bud til alle dem, der har uddannelses behov.

Vi er fra venstres side positivt indstillet,

ikke alene over for de foreliggende lovforslag, men også over for en samlet løsning af de her omtalte problemer, og jeg vil gerne anbefale udskydelsen af den foreslåede revisionsbestemmelse.

Knud Bro: Filosofien, der ligger bag ved den lov, der er til behandling her i dag om erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, tror jeg man må anse for overordentlig fornuftig, for jeg tror, at det, der er den tekniske tidsalders allervorligste problem og en af de væsentligste prøver, vi stilles på i denne tidsalder, er, om det er muligt for os at følge med, således at arbejdskraften stadig får den omskoling og tillæring, der er nødvendig. Jeg tror, den tid er forbi, hvor man én gang for alle kan uddanne sig. Det er ikke alene et spørgsmål om en økonomisk fornuftig indretning — og forudsætningen for denne er jo netop den mobilitet, jeg her omtaler — men det er også et menneskeligt spørgsmål, fordi ethvert menneske har en vis ret til at få et menneskeværdigt arbejde at beskæftige sig med. De, der alene vil forlade sig på fysisk styrke — altså ingen viden eller uddannelse — vil opdage, at de bliver overflødige i den tid, de kommer til at leve i.

Den lov, vi diskuterer her i dag, har virket under fuld beskæftigelse. Det har vi alle grund til at glæde os over. Vi har også grund til at understrege, at fuld beskæftigelse jo også på sin vis er en uddannelse, da vel især for voksne.

Den højtærede arbejdsminister kommer nu til folketinget og beder om at få loven forlænget i 3 år. Jeg tror, den højtærede minister har ret i at gøre dette, fordi vi endnu savner tilstrækkelige erfaringer på dette område. Man har vel også lov at sige, at tiden ikke synes at være helt moden til, hvad der skal ske og må ske på dette område; her tror jeg den højtærede arbejdsminister er ganske enig med mig. Det, der skal ske, er nemlig — i hvert fald efter min og vor opfattelse, og jeg tror som sagt, at mange vil dele denne opfattelse — at man må have en fælles erhvervsuddannelseslovgivning, man må have smeltet alle disse områder sammen, som hver for sig beskæftiger sig med uddannelsen: lærlingeloven, erhvervsvejledningsloven og ungdomsloven og alle disse områder. En sådan erhvervsuddannel-

[Knud Bro.]

sesskoling, eller hvordan man skal formulere det, tror jeg vil være en meget central ting i fremtiden, og jeg tror, den må blive den almindelige skole ligeværdig.

Vi har også kendskab til, at den højtærede arbejdsminister vil foreslå, at finansudvalget forsøgsvis bevilger midler til uddannelse af faglærte. Jeg må i og for sig sige, at det er fornuftigt, endskønt det er endnu en udbygning. Jeg skal ikke kritisere den, jeg vil bare håbe på, at arbejdsministeren vil have i sine tanker, når folketinget formentlig forlænger denne lov, at det, vi skal sigte frem imod, er en større rationalisering og sammenkædning, således at vi ikke får dette knopskydningssystem ført videre ud, men tværtimod samler os om de helt centrale ting.

Jeg føler også trang til at nævne i forbindelse med denne lovgivning, at en vigtig side af denne uddannelse og en vigtig side i det fremtidige mål, jeg har peget på i denne forbindelse, er, at en sådan fornuftig tilrettelæggelse af erhvervsuddannelsen, når muligheder herfor foreligger, vil være med til at nedbryde de skel på arbejdspladserne, som vel er forståelige, men som vi alle formentlig beklager.

Med hensyn til loven om beskæftigelse og uddannelse af unge vil jeg gerne sige, at også denne kan vi være tilfredse med, når vi vurderer de resultater, som er opnået under denne lov. Vi har lov til at glæde os over, at den har virket under meget mildere klimatiske forhold end de ungdomsarbejdslovslove, som gik forud i årene 1930-1960, og det er der kun grund til at være glad for.

Jeg har dog en enkelt bemærkning at gøre til denne ungdomslov, og det er vedrørende det ungdomsudvalg, som man har siddende. Jeg tror, at dette er overflødig, og jeg vil spørge ministeren, om det ikke lige så vel kan bortfalde. I denne forbindelse rejser jeg spørgsmålet, om uddannelsesrådet for så vidt ikke lige så godt kunne indtage den plads, som ungdomsudvalget hidtil har indtaget. Vi ser da også, at man har spurgt uddannelsesrådet til råds i forbindelse med forlængelse af denne lovgivning, og det fører vel naturligt til, at man kunne overveje, om ikke uddannelsesrådet kunne indtræde i stedet for dette udvalg. I hvert fald betragter jeg ungdomsudvalget som overflødig.

Grethe Philip: Der er nu gået 5 år, siden folketinget vedtog loven om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere, vel en af de vigtigste love for arbejdsmarkedet, vi har fået gennem de senere år. Loven har virket godt. Der er i henhold til loven blevet igangsat en række fortrinlige kursus, der på en meget effektiv måde har ført til op- og omskoling af ikke-faglært arbejdskraft, og tilslutningen har været stor. Vi må også konstatere, at behovet for disse kursus er til stede i mindst samme omfang, som da loven blev indført. Skal vi opretholde den fulde beskæftigelse, må der stadig foregå en omskoling af arbejdskraft, så vi derved kan opnå den fornødne faglige mobilitet blandt arbejderne.

Der er nu indvundet nogle erfaringer, og det skulle være mærkeligt, om der ikke var nogle, der havde ønsker om ændringer i den ene eller den anden retning, men disse ønsker har ikke været mere presserende, end at repræsentanterne for arbejdsmarkedets parter enstemmigt er gået ind for, at vi skal lade loven fortsætte med at virke nogen tid endnu uden ændringer. Det taler meget stærkt for udskydelse af revisionen, og mit parti vil også være venligt stemt over for lovforslaget.

Et enkelt punkt vil jeg dog gerne rejse i den forbindelse. Ved en gennemgang af den af uddannelsesrådet afgivne betænkning for tiden 1. april 1962-31. marts 1964 har jeg kun fundet yderst sparsomme oplysninger om, i hvilket omfang den kvindelige arbejdskraft har nydt godt af loven, og hvor mange der har benyttet sig af de foreliggende uddannelsesstilbud. Under de drøftelser, der gik forud for uddannelseslovens vedtagelse, var der fra forskellig side interesse for, om man nu også kunne få kvinderne med ind under uddannelsen, og der blev dengang lagt meget stor vægt på, at kurserne kunne tilrettelægges som dagkursus, fordi man havde erfaring for, at de kvindelige arbejdere, som jo ofte har forsørgerpligter, havde meget vanskeligt ved at gå hjemmefra om aftenen, og at de altså, hvis det ikke blev dagkursus, ikke ville have muligheder for at tage denne uddannelse.

Jeg vil gerne understrege, at den interesse, der har været vist for uddannelsen af de kvindelige arbejdere, jo ikke alene udpringer af et ønske om at give dem en bedre placering på arbejdsmarkedet. Dette er natur-

[Grethe Philip.]

ligvis i sig selv noget meget vægtigt, men set ud fra en bred samfundsmæssig synsvinkel må vi yderligere for den kvindelige arbejdskrafts vedkommende — nøjagtig på samme måde som for den mandlige arbejdskrafts vedkommende — lægge vægt på at give en uddannelse, så at den pågældende både bliver mere effektiv i arbejdet og mere bevægelig inden for arbejdsområdet. Nu er det så, jeg gerne vil spørge den højtærede arbejdsminister: hvordan er det gået for kvinderne?

På side 12 i den omtalte betænkning angives antallet af kursister i 1963-64 at være 10.539. Der er ikke i tabellen angivet nogen fordeling mellem mænd og kvinder. Jeg ville gætte på, at der i hotel- og restaurationsvirksomhed må være en hel del kvindelige kursister, f. eks. smørrebrødsjomfruer eller andre inden for den branche, men hvor mange er der? Og hvor mange er der i de andre fag? Tekstil- og beklædningsbrancherne har i alt haft 75 kursister i det pågældende år, hvoraf der formodentlig er nogle mænd, så der er altså ikke mange kvinder, der kan skjule sig inden for de to fag. Uden at kende det rigtige tal har jeg en ubehagelig fornemmelse af, at det ikke hidtil er lykkedes at få fat i ret mange kvinder gennem denne uddannelseslov. Hvis min formodning er rigtig, ville jeg være meget glad for at høre, hvad arbejdsministeren siger dertil. Er der behov for uddannelse af flere kvinder inden for industrien? Og hvis der er det, hvorfor bliver de så ikke uddannet? Er der noget i vejen med kvinderne, med arbejdsgiverne, med kurserne eller med selve loven?

Jeg vil også være meget glad for, om den højtærede arbejdsminister ville fortælle os lidt om, hvad der er sket inden for handels- og kontorfaget. Jeg ved, at der er nedsat et brancheudvalg, men hvordan går det med oprettelsen af kursus? Navnlig kontorfaget er jo i umådelig stor vækst, og man skulle tro, at der var brug for kursus på dette område. Jeg kan nævne, at jeg er klar over, at man for den faglærte gruppe i handels- og kontorfaget har fået nye uddannelsesregler, som der synes at være stor tilfredshed med, men det forhindrer jo ikke, at der sideløbende med det kan være brug for kortere kursus under denne lov.

Det andet lovforslag, det, der vedrører beskæftigelsen og uddannelsen af de unge, kan jeg principielt tilslutte mig, men også her vil jeg gerne rejse et spørgsmål over for den højtærede minister. Det har for så vidt relation til det indlæg, vi hørte fra repræsentanten for venstre, og står i direkte forbindelse med det, der blev sagt af den ærede ordfører for det konservative folkeparti.

På to af de tre arbejdstekniske ungdomsskoler, der findes, gives der nu en kursusvirksomhed, der, så vidt jeg har forstået, ligger meget tæt op ad de kursus, der er etableret for de voksne arbejdere gennem uddannelsesloven. Det er i sig selv udmærket, men kan det være rimeligt også under hensyn til kapaciteten på disse skoler, som vel ligger på ca. 50 for hver skole, fortsat at arbejde med et særligt administrationsapparat knyttet til denne lov? Jeg tænker naturligvis særlig på det udvalg, der nedsattes i henhold til loven. Det er jo som bekendt meget lettere at nedsætte end at afskaffe et udvalg. Det er jeg helt klar over, men vi taler jo så meget om rationalisering og forenkling af administrationen, og vi gør det så overordentlig sjældent. Var der her ikke mulighed for at gå i gang med noget på et lille felt? Jeg ville være glad, om vi fik lejlighed til at drøfte det nærmere i et udvalg, men jeg vil gerne understrege igen, at jeg ikke hermed mener, der skal foretages en egentlig revision af hele loven; jeg vil kun nævne muligheden for at tage denne enkelte bestemmelse op til nærmere undersøgelse.

Den højtærede arbejdsminister nævner i sin fremsættelsestale, at han vil søge bevilling til efteruddannelse af faguddannede arbejdere og funktionærer. Uden at tage endelig stilling til dette spørgsmål vil jeg da gerne her sige, at jeg har meget stor sympati for tanken.

Møller Sørensen: I årene, der er hengået, siden loven om uddannelse af ikke-faglærte arbejdere blev vedtaget i det høje ting, er der sket en yderligere kraftig industriel udvikling inden for så godt som alle områder af industrien, og en tilsvarende udvikling henimod en industrialisering er sket inden for landbruget. Denne udvikling har naturlig medført en stærkt stigende

[Møller Sørensen.]

efterspørgsel efter den såkaldt kvalificerede arbejdskraft, hvorfor denne lov også har haft stor betydning.

Et af de områder, hvor loven har haft særlig gavnlig virkning, er uden tvivl bygge- og anlægsvirksomheden. Forholdet er jo i dag faktisk det, at det arbejde, der er forbundet hermed, er så specialiseret, at det næsten er umuligt for en ikke-faglært arbejder at træde ind i et bygningsssjak og gøre fyldest dér, uden at han på forhånd har gennemgået et kursus i forskalling og jernarmering m. m. på et af de eksisterende uddannelsescentre.

Disse centre har også igennem årene kunnet imødekomme den ret store efterspørgsel, der har været efter svejsere. Ikke mindst har vore skibsværfter haft stor gavn heraf. Denne undervisning i svejsning er nogle af centrene endda i gang med at udvide yderligere, således at man skulle være i stand til at imødekomme den efterspørgsel, udviklingen på dette område vil skabe.

Da motoriseringen såvel inden for industrien som inden for landbruget har været stærkt tiltagende, en udvikling, som man kan regne med vil fortsætte, har den motorundervisning, som er blevet et vigtigt led i centrenes undervisningsplaner, også været af afgørende og positiv værdi for erhvervene.

Men det er naturligvis ikke alene de erhvervsdrivende, som har nydt godt af denne lovs eksistens, også samfundet som helhed har haft meget gavn af den uddannelse, der har fundet sted af ikke-faglærte arbejdere. Glemmes må det naturligvis heller ikke, at af de ikke-faglærte arbejdere, hvoraf en stor del tidligere var henvist til kontrolstederne, har nu de fleste fået mulighed for denne specialuddannelse og er dermed blevet placeret i produktionen. Foruden at det tilfredsstillende de enkelte arbejdere, sparer det samtidig arbejdsløshedskasserne og staten for udgifter til arbejdsløshedssundstøttelse, og denne besparelse vil man så indirekte kunne anvende til yderligere udbygning af disse uddannelsescentre.

Jeg tror roligt, man kan sige, at uden de uddannelsesmuligheder, som denne lov har givet de ikke-faglærte arbejdere, havde vore erhvervsdrivende ikke kunnet imøde-

komme de krav, der i dag stilles til dem i et moderne industrisamfund. Jeg føler også trang til ved denne lejlighed at minde om, at fagbevægelsen fra tidernes morgen var den største forkæmper for at få denne uddannelse i gang. Denne kamp havde ikke bare til formål at få de dengang mange ledige fjernet fra kontrolstederne, men var i lige så høj grad udtryk for fremsynethed med henblik på den udvikling, som man kunne se man stod over for.

For erhvervenes vedkommende lå det på det tidspunkt lidt anderledes. Det var, som om man ikke rigtig havde fattet nødvendigheden af denne uddannelse. At man så senere har ændret sin opfattelse heraf, kan naturligvis kun hilses med tilfredshed.

Det er klart, at når denne uddannelse yderligere skal udbygges i de kommende år, kræver det også øgede investeringer og anlægskapital, ligesom det kræver øget kapital til selve driften. Med hensyn til det sidste, driften, hvortil staten i henhold til lovens § 13, stk. 2, yder 85 pct. i tilskud på betingelse af, at de resterende 15 pct. af udgifterne ydes som tilskud fra anden side, tror jeg, det er nødvendigt, at vi kigger nærmere på dette forhold i udvalget. Hidtil har man, så vidt jeg er orienteret, hovedsagelig skaffet de resterende 15 pct. ved tilskud fra henholdsvis erhvervene, fagbevægelsen og kommunerne, men da jeg samtidig er orienteret om, at ikke alle kommuner har vist særlig stor positiv interesse for at yde disse tilskud, mener jeg, vi allerede nu må tage under overvejelse at få denne del af tilskuddene lagt i mere faste rammer. Hidtil har dette, at nogen kommuner ikke har betalt, ikke haft nogen økonomisk katastrofal virkning for uddannelsen og skolerne, men man ved jo ikke, hvordan det vil udvikle sig i fremtiden.

Med hensyn til de økonomiske vilkår for deltagelse i uddannelsesforanstaltningerne fremgår det af lovens § 9, stk. 2, at såfremt en forsøger ved ansøgning om optagelse på et af centrene ikke er i beskæftigelse, kan der kun udbetales vedkommende en godtgørelse for tab af indtægt, der svarer til en arbejdsløshedssundstøttelse inklusive eventuelle børnetilskud, huslejehjælp, brændselshjælp og juleunderstøttelse, som vedkommende i henhold til den pågældende kasses vedtægter ville have ret til at oppe-

[Møller Sørensen.]

bære, og for ikke-forsørgeres vedkommende vil der i intet tilfælde kunne udbetales mere end den blotte arbejdsløshedsunderstøttelse. Dette forhold forekommer mig ikke blot helt urimeligt, det forekommer mig også meget uhensigtsmæssigt, idet det ikke beforder ledige medlemmer af en arbejdsløshedskasse til at søge denne uddannelse. Med den relativt lave ledighedsprocent, vi har, vil det ikke medføre nogen større økonomisk belastning at sidestille de to her nævnte kategorier i økonomisk henseende med andre kursusdeltagere.

Et forhold, som jeg også ønsker nærmere belyst i udvalget, vedrører de retningslinjer, som det påhviler uddannelsesrådet at udarbejde i henhold til lovens § 3, stk. 4, for lærernes aflønning og ansættelsesvilkår. Efter hvad der foreligger oplyst for mig, er det ikke sket endnu, hvad man vel med rimelighed kunne forlange.

Det påhviler ligeledes brancheudvalgene i henhold til lovens § 5, stk. 4, at udfærdige kursusbeviser, hvorved der gives dækkende udtryk for den uddannelse, der er gennemgået i den ene eller den anden form. Også på dette område har jeg fået oplyst at det kun er sket i meget begrænset omfang, fordi kursusbeviserne ikke er til stede. Det finder jeg meget uheldigt, idet jeg ved, at der fra kursusdeltagernes side er et stærkt ønske om at få disse beviser udleveret ved kursusets afslutning.

Jeg finder anledning til her lige at nævne et eksempel på, hvor uheldigt det virker, som jeg nævnte før, med de lave understøttelser. Man har inden for søhandelsområdet iværksat et kursus, som skal begynde i nær fremtid i Svendborg; det er hovedsagelig 20-årige, som skal deltage, og det betyder, at disse unge mennesker så godt som alle har den laveste anciennitet i arbejdsløsheds-kasserne, hvorfor de også vil få den laveste understøttelse. Det er ensbetydende med, at disse mennesker af ca. 90 kr. pr. uge må afholde udgifter til kost, logi, og hvad man ellers har af personlige fornødenheder, i helt

op til 20 uger. Jeg tror, at man dér har noget af forklaringen på det, som det ærede medlem hr. Anker Jørgensen var inde på: at de unge ikke har vist tilstrækkelig interesse for at søge disse uddannelser. Men da den ærede ordfører for socialdemokratiet også var inde på dette, har jeg vel lov at have en begrundet formodning om, at vi i et udvalg kan finde en løsning på dette spørgsmål.

Hvad angår lovforslaget om beskæftigelse og uddannelse af unge, har jeg ikke mange bemærkninger at gøre. Denne lovgivning indledtes jo i 1933 og gennemførtes hovedsagelig med det formål, at den skulle være med til at bekæmpe den store arbejdsløshed blandt ungdommen. Denne arbejdsløshed eksisterer ikke mere, og den kategori af unge, som der kunne være tale om, kan nu i stor udstrækning få uddannelse i henhold til loven om uddannelse af de voksne ikke-faglærte arbejdere. Jeg skal derfor nøjes med at udtrykke sympati for loven og i øvrigt give tilsagn om at medvirke til et positivt udvalgsarbejde.

Erik Østergaard: De to lovforslag, der nu er til behandling, og som er ret nær forbundne, ser mit parti på med megen interesse. De skoler og kursus, der er oprettet på basis af de to love, har været med til at dække et stort behov på fyldestgørende måde. Den tekniske udvikling går jo stærkt i disse år, og det må imødeses, at der fortsat i lang tid fremover vil være brug for foranstaltninger af den art.

Det er et stort tal af både unge og lidt ældre arbejdere, der søger disse skoler og kursus for herigennem at blive undervist i brugen af moderne værktøj, motorlære, svejsning m. m., og på nogle af disse kursus lærer deltagerne at bruge de store og ret dyre maskiner, som entreprenørfirmaer anvender ved større vej- og anlægsarbejder. Også landbrugets maskinstationers folk får gennem disse kursus en uddannelse.

Det erkendes både fra arbejder- og arbejdsgiverside, at der er et stort behov

[Erik Østergaard.]

for den uddannelse, som disse forholdsvi­se korte kursus giver. Man må her tænke på den betydning, det har, at manden, der skal bruge det forholdsvi­se dyre materiel, får det fornødne kendskab til dette, både hvad angår pasning og brug, hvad der jo er en betingelse for, at der kan udføres et godt og effektivt arbejde.

På et par af disse uddannelsessteder, som jeg har forbindelse med, har jeg fået oplyst, at der er meget stor tilslutning til disse kursus. Ulfborg Kjærgård har f. eks. sidste år haft 1.000 deltagere og har måttet sige nej til 800. Statens arbejdstekniske ungdoms­skole, der ligger i Klosterheden, har også været meget stærkt besøgt. Der har fra forstanderen på denne skole været fremsat ønske om en lille ændring i loven. Med hen­syn til svejsearbejde, som de har kursus for, ønskede han mulighed for at dispensere fra maksimumsalderen 25 år, således at også arbejdere over 25 år skulle kunne deltage i dette kursus. Det er mit indtryk, at der arbejdes solidt og godt på disse kursus, og at denne linje skal have betingelse for at for­sette.

Da disse love må siges at have virket til­fredsstillende, og da der på nuværende tidspunkt vel ikke er brug for særlige æn­dringer, kan vi fra mit partis side stemme for den foreslåede udsættelse af revisionen.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg vil gerne sige tak for den velvilje og positive indstilling, som er kommet til udtryk fra alle ordførerne over for den lovgivning, som i dag er til revision — på den måde, at man, fordi man ikke finder erfaringsgrundlaget tilstrækkeligt endnu, ønsker den forlænget for en ny 3-årig periode.

Jeg tror, at de hovedsynspunkter, som er kommet frem, er rigtige. Dels har man sagt, at denne uddannelse har betydet noget i den tekniske udvikling, vi gennemlever. Den har betydet en væsentligt gunstigere uddannelse af en gruppe arbejdere, som både uddannelsesmæssigt, beskæftigelsesmæssigt og i og for sig i mange henseender også løn­mæssigt har været ringere stillet end mange andre arbejdergrupper. Endvidere har den betydet, at visse skel, som har eksisteret rundt omkring i erhvervs­livet, er brudt ned. Der har været tale om en større bevægelig-

hed på arbejdsmarkedet som følge af det arbejde, der er udført i henhold til denne lovgivning, og der er på andre områder skabt resultater, som simpelt hen vil være med til at sikre det produktionsgrundlag, som skal skabe øget velstand og i øvrigt også skabe grundlaget for den udbygning af uddannelser på andre områder, som vi jo for nylig har hørt en hel del om i det høje ting.

Jeg er også glad for, at man allerede på nuværende tidspunkt så positivt har udtalt sig om den kommende videre udbygning — foreløbig som en forsøgsundervisning — der tager sigte på andre grupper af arbejderne end dem, lovgivningen direkte omfatter. Også her tror jeg der er et vældigt perspektiv i det, man nu lægger op til, og jeg synes, det er naturligt og rigtigt, at man starter på den måde, som det er tanken at gøre det. Jeg tror, der ligger en vigtig arbejdsmarkeds­politisk opgave i det, vi her beskæftiger os med — og i øvrigt også i det, der er lagt frem for finansudvalget.

Jeg skal herefter gøre nogle bemærknin­ger til enkelte af de spørgsmål, som de ærede ordførere har fremført. Det ærede medlem hr. Anker Jørgensen nævnte det ønskelige i, at flere unge kom med som deltagere, og mente, at en af grundene til, at ikke flere var kommet med, var, at der ikke var de samme godtgørelsesmuligheder for dem som for andre. Det er muligt, at det har spillet en rolle, at der ikke er helt de samme regler. Men det har vel også spillet en rolle, vil jeg tro, at vi har haft en særlig høj grad af beskæftigelse i de år, lovene har virket, og i sig selv har lovgivningen vel også virket til at sikre højere beskæftigelse og den bevæ­gelighed, jeg nævnte før, på forskellige områder.

Både det ærede medlem hr. Anker Jørgensen og det ærede medlem fru Grethe Philip nævnte spørgsmålet om kvindernes stilling. Her er forholdet jo det, at der siden lovens vedtagelse har foreligget et tilbud både til kvinder og mænd. Det er rigtigt, som det har været anført, at kvinderne ikke i samme omfang som mændene har udnyttet de muligheder, loven indebar. Det har kun været i ret begrænset omfang: hvor vi regner med at komme op på en 11.000-12.000 deltagere i indeværende år, er det kun 300-400 kvinder, som indtil nu har været med.

[Arbejdsministeren.]

Der har været 15 kursus inden for beklædningsindustrien, enkelte for kvinder under 18 år. Der er udarbejdet uddannelsesplaner inden for tekstilindustrien for 4 forskellige kursus. I løbet af 1963-64 har der været et mindre antal deltagere på kursus vedrørende industriel trikotagesyning. Der har været ganske få inden for kalk- og teglindustrien, 400-500 har deltaget i kursus inden for hotel- og restaurationsbranchen, og der er iværksat forsøgskursus i jern- og metalindustrien. Endelig er der nu inden for den kemiske industri godkendt undervisningsplaner.

Helt specielt er forholdet vel nok inden for handels- og kontorområdet, for næsten på samme tid, som denne lov blev vedtaget — i 1960 — gik man i gang med et særskilt undersøgelsesarbejde af uddannelsesforholdene inden for handels- og kontorområdet. Dette har jo gennem en del år været det store kvindeområde og vil i endnu højere grad blive det i de kommende år. Det er ganske givet, det er der slet ingen tvivl om. Det kan man se blot på tilgangen til organisationerne. Hvor det før var omkring fifty-fifty, så er f. eks. nu $\frac{2}{3}$ af de nye, som går ind i HK, kvinder. Det vidner lidt om, hvilken udvikling der er i gang på dette område. Selv på områder, hvor man tidligere i udpræget grad anvendte mandlig arbejdskraft, er man nu gået over til at anvende kvindelig arbejdskraft.

I denne sammenhæng må man også huske på, at der jo bl. a. i kraft af den udvikling, der er sket på erhvervsskolerne, på handels-skolerne, foregår en ganske betragtelig uddannelse ud over den egentlige lærlingeuddannelse, og endvidere er der i den sidste halve snes år sket det glædelige, at medens man før meget ofte så de unge gå ind i handels- og kontorfaget uden at være sikret en egentlig lærlingeuddannelse, så har fagets organisationer i meget høj grad fået gennemført, at de nu går ind på egentlige læreilkår, altså får denne generelle grunduddannelse, den egentlige faguddannelse. Derudover er det endvidere sådan, at disse erhvervsskoler tilbyder særkursus, specialkursus af forskellig karakter, ikke alene for dem, som har fået en egentlig faglig uddannelse, men også for andre, der på anden måde er kommet ind i faget. Der er

sket en vis udvikling her. Jeg tør nok sige, at selv om der gennem et par år har været nedsat brancheudvalg, også for handels- og kontorområdet, er en af grundene til, at der ikke rigtig er kommet gang i det endnu, jo, at man har beskæftiget sig med de andre grundlæggende uddannelser og specialuddannelserne inden for dette område. Der er i øvrigt noget under optræk nu; der er planlagt kursus også på dette område. Jeg tror, det vil få en hel del betydning fremover på dette felt.

Det ærede medlem hr. Anker Jørgensen nævnte også, at vi nok skulle agitere stærkere, gå ind i en stærkere propaganda og i højere grad sprede oplysning om denne virksomhed og om de muligheder, der ligger i denne lovgivning. Det vil vi da gerne overveje nærmere, for det er va klart, at der også samfundsmæssigt må være en vis interesse i, at denne lovs muligheder bliver udnyttet.

Jeg takker det ærede medlem hr. Axel Kristensen for den positive indstilling. Jeg er ikke helt enig i, at den opgave, som denne lov løser, skulle være en sekundær opgave — sådan forstod jeg det — set i relation til andre uddannelser.

Jeg synes heller ikke, at man med rette kan sige, at loven kun har haft begrænsede virkninger. Naturligvis er vi ikke nået op på det antal, som vi skal op på, hvis loven skal opfylde sit formål til 100 pct., men der er dog kun gået et ringe spand af år, siden dette blev sat i gang. Der er bygget nye skoler, og fra de 4.000 elever, som man startede med, er man nu oppe på omkring 12.000. Jeg synes derfor, at der alle forhold taget i betragtning er sket en god udvikling på dette område.

Det ærede medlem hr. Axel Kristensen vendte tilbage til synspunkterne fra 1960-debatten omkring hele denne lovgivning. Jeg kan da være helt enig i, at det må være rimeligt at sikre, at ikke kun halvdelen af de unge får mulighed for at få en egentlig lærlingeuddannelse, man at alle får det.

Jeg vil i øvrigt i denne sammenhæng pege på, at gennem næsten 20 år, fra 1937, da lærlingeloven blev vedtaget, og helt op til 1956, da vi fik den nye lærlingelov, var der mulighed for denne sekundære lærlingeuddannelse. Der var mulighed for at oprette

[Arbejdsministeren.]

specialarbejderkontrakter på de områder, hvor der måske ikke var behov for eller ikke mulighed for at give en egentlig uddannelse for de f. eks. 16—18-årige. Ved det kommissionarbejde, som jeg selv deltog i fra 1952 til 1956, udgik denne mulighed, og den findes ikke i den lov, som gælder i dag, og det var med den begrundelse — både fra arbejdsgiver- og arbejderside — at man ikke mente, det havde haft nogen særlig betydning. Det, jeg i denne sammenhæng vil fremhæve, er, at man inden for de enkelte brancher i erhvervslivet selv må tage opgaven op, og det tror jeg i og for sig også der er vilje til. Jeg kan for øvrigt nævne, at der for nylig er startet noget sådant, idet Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder-Forbund og Entreprenørforeningen — bl. a. for at sikre måske lidt fastere forhold til arbejdspladsen — har forpligtet sig til ikke blot at give unge, som ikke går ind i et egentligt læreforhold, en praktisk uddannelse, men også at supplere denne med en teoretisk. Jeg tror altså, at der sker noget på dette felt.

Jeg vil også gerne sige, at loven lukker jo ikke landbruget ude. Der er ikke spor i vejen for, at man også inden for landbruget kan udnytte denne lovs muligheder.

Det ærede medlem hr. Peter Larsen, som var inde på loven om uddannelse af unge, gav bl. a. udtryk for den opfattelse, at de to love måske på lidt længere sigt skal samles i én lov. Det synspunkt er jeg ikke fremmed over for; det er nok muligt, at det vil være naturligt engang at kigge nærmere på spørgsmålet.

Det ærede medlem hr. Knud Bro, som jeg takker for den positive indstilling til lovgivningen, gjorde opmærksom på som sin opfattelse, at vi hen ad vejen må have smeltet alle de forskellige erhvervsuddannelseslove sammen til én lov. Jeg tror nok, vi skal bevæge os med nogen forsigtighed i den henseende. Det kan lyde vældig rationelt, men jeg tror, vi skal passe lidt på, at vi ikke låser os for fast i et for stift system. Den tekniske udvikling går så stærkt, at vi skal have sikkerhed for at kunne leve op til udviklingen; vi skal passe på, at vi ikke i vor iver for at rationalisere måske bygger et for omfattende og for stift system op, således at vi ikke har mulighed for — i alle

tilfælde ikke de samme muligheder, som vi har i dag — for at sætte ind med ændringer og tilpasning på de områder, hvor den tekniske udvikling simpelt hen gør tilpasning nødvendig.

Det spørgsmål blev samtidig rejst, om ungdomsudvalget egentlig ikke var overflødig, det ungdomsudvalg, som jeg synes har gjort et ypperligt stykke arbejde. Det er naturligvis et spørgsmål, som vi kan tale om i folketingsudvalget sammen med andre detailspørgsmål, der er rejst; men jeg vil dog i denne sammenhæng pege på, at der jo også ligger en social opgave her. Der er ikke mindst tale om en social opgave i forbindelse med denne lovgivning; og sådan uden videre at gå ind for det synspunkt, at ungdomsudvalget er overflødig, er jeg lidt betænkelig ved.

Jeg tror, jeg har svaret det ærede medlem fru Grethe Philip på dette med kvinderne og den ringe kapacitet, der har været tale om på ungdomsskolerne. Det vil nu hurtigt kunne udlignes, også ved at de anvendes til de formål, som selve loven om uddannelse af ikke-faglærte tjener, og det kan der muligvis blive tale om fremover.

Der er rejst spørgsmål om lærernes aflønningsvilkår, og jeg er med på, at vi kan drøfte det i udvalget; det gælder også spørgsmålet om kursusbevis. Disse og andre detailspørgsmål er jeg selvfølgelig helt parat til at tage en nærmere drøftelse af i udvalget.

Med disse bemærkninger vil jeg endnu en gang takke for den positive indstilling og for tilslutningen til de foreliggende lovforslag.

Knud Bro: Jeg forstod egentlig ikke helt den højtærede arbejdsminister, når han som svar på mit forslag om, at man ophæver ungdomsudvalget, siger, at der her ligger en social opgave. Må jeg forstå den højtærede arbejdsminister således, at der her er tale om en slags beskæftigelses-terapi? I modsat fald kan man vel ikke her tale om nogen egentlig social opgave.

Jeg er ganske enig med den højtærede arbejdsminister i, at man ikke skal gå for ivrigt frem på disse områder, men det kan være meget fornuftigt, inden man forsøger at gå videre, at have en teori om, hvor fisken går, og jeg tror netop, at det, der er det centrale i dag, er at prøve på at få lavet

[Knud Bro.]

en fælles erhvervsuddannelseslovgivning, som kan rationalisere og samtidig kan nedbryde skranker på arbejdsmarkedet. Det tror jeg er centralt. Man har indfortolket i lov om erhvervsuddannelse en mulighed for, at en faglært arbejder, der ønsker omskoling, kan melde sig ind i et forbund for ikke-faglærte og dermed opnå mulighed for at komme ind under denne lovgivning. Det turde i hvert fald være en omvej. Således kan der peges på forskellige områder, hvor det havde været enklere, om man havde samlet det hele, så man ikke behøvede at have regler, der overlappede hinanden, eller endog somme tider gik i ring.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Må jeg først sige, at når jeg nævnte de sociale opgaver, skyldes det, at der er — og sådan har det i øvrigt været gennem mange år — en særlig kategori af unge, som navnlig på den ene skole her henvises til uddannelse og beskæftigelse, og det er unge, som har særlige sociale problemer. Det er baggrunden for min bemærkning om de særlige sociale problemer.

Jeg vil nu være lidt tilbageholdende med at forsøge på at klare organisationsproblemet via uddannelsen. Det tror jeg ikke tjener noget nyttigt formål. Jeg kan udmærket godt se, at der måske nok kunne være tale om at forsøge at gøre visse ting fælles for de forskellige områder. Det, jeg er betænkelig ved, er, at man sådan uden videre siger: nu skal vi have en fælles erhvervsuddannelseslov, for det er rationelt. Vi har set, at der kommer krav, det går så hurtigt rundt omkring. I erhvervslivet kommer den ene gruppe af arbejdere eller den anden gruppe af arbejdsgivere og siger: der er sket noget helt nyt inden for vort område, vi må have en uddannelse i gang på dette felt. Det kan være lidt svært at lave noget, som kan dække alle disse ting, så man er i stand til at følge med i udviklingen.

Hvad der så i øvrigt skal ske på længere sigt, kan vi snakke om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Anker Jørgensen: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning *vedtoges* dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om ophævelse af beskatning med ligningsprocent).

(Lovforslaget (nr. 54) findes i tillæg A. sp. 785, fremsættelsen i tidenden sp. 1764).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ove Hansen: Jeg skal kun gøre nogle få bemærkninger til dette lovforslag, der tilsigter at gøre proportionalskatten obligatorisk i landets kommuner.

Da vi i 1959 indførte proportionalskatten i kommunerne, gjaldt det kun købstæderne, hovedstadsområdet og forstadskommuner til købstæderne, men det har vist sig at være en beskatningsmetode, som kommunerne har været interesseret i at få indført.

Det fremgår da også af den højtærede ministers udtalelser ved lovforslagets fremsættelse, at 1.095 kommuner i disse fem år frivilligt er gået med til at indføre proportionalbeskatning.

Det viser sig nu, at der kun er 69 sognekommuner tilbage i landet, som ikke har indført proportionalbeskatningen, og der er vel grund til at forvente, at nogle af disse 69 kommuner allerede nu ved det nye skatteårs begyndelse går over til at indføre proportionalbeskatning. Der bliver altså kun få kommuner tilbage. Jeg synes, det er ret og rimeligt, at man nu sørger for, at beskatningsformerne og -reglerne bliver ens i landets kommuner, og jeg kan derfor kun være tilfreds med det lovforslag, som foreligger.

Jeg vil gerne fremsætte et par enkelte bemærkninger om det bundfradrag, der skal gives, når man anvender beskatningsprocent. Bundfradraget varierer i dag fra 3.000 kr. til 4.500 kr. alt efter kommunernes størrelse. Jeg så meget gerne, at man i kommunerne, selv om man ikke har så